

**ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ
ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-
ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
СУБ'ЄКТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА**

МОНОГРАФІЯ

Дніпро
2019

*Рекомендовано вченою радою Національної металургійної академії України
(протокол № 3 від.25.03. 2019 р.)*

Рецензенти:

Бондарчук М.К. – д-р. екон. наук, професор,
Національний університет «Львівська політехніка»

Катан Л.І. – д-р. екон. наук, професор, Дніпровська державна аграрно-
економічна академія України

Маслак О.І. – д-р. екон. наук, професор,
Кременчуцький національний університет імені Михайла
Остроградського

Головні редактори

Савчук Л.М. – к.е.н., професор,
Національна металургійна академія України
Череп А.В. – д.е.н., професор,
Запорізький національний університет

Колектив авторів

- Т 11 Теорія та методологія формування інвестиційно-фінансової стратегії
розвитку суб'єктів національного господарства: монографія/за ред. Л.М.
Савчук, А.В. Череп. – Дніпро: Журфонд. 2019. – 420 с.

ISBN 978-966-934-193-8

Монографія виконана в межах теми дослідження «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (державний реєстраційний номер 0116U006782) та держбюджетної теми дослідження «Методологічні засади формування стратегії розвитку суб'єктів господарювання регіонів та держави» (державний реєстраційний номер 0114U002644) і розрахована на широке коло вітчизняних фахівців, науковців. Представлено результати досліджень з теорії, методики та практики формування інвестиційно-фінансової стратегії розвитку суб'єктів національного господарства.

*Матеріали колективної монографії подано в авторській редакції.
При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії
посилаання на видання обов'язкове.*

*Представлені у виданні наукові доробки та висловлені думки
належать авторам.*

ISBN 978-966-934-193-8

© Колектив авторів, 2019

РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО- ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРЕДСТАВНИКІВ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ

3.1. Місце ефективності в фінансовій стратегії підприємства

З 50-х років ХХ ст. спостерігається процес еволюції підходів до управління та планування як одного з його елементів: 50-ті роки – суто управлінські рішення, 60-ті – довготермінове внутрішньо фірмове планування, 70-ті – стратегічне планування, 80-ті – стратегічний менеджмент, 90-ті – дослідження стратегічних процесів. Дослідження стратегічних процесів тісно пов'язане із управлінням ефективністю.

Проблема управління ефективністю підприємств є досить актуальною в наш час та є предметом дослідження значної кількості вчених. Від того, наскільки ефективно на підприємстві реалізується фінансова стратегія, залежить його фінансово-економічний стан. Некваліфіковані фінансові рішення можуть призвести до скорочення обсягів виробничо-господарської діяльності, або навіть і до повного краху підприємства.

Для характеристики ефективності діяльності підприємства застосовують різні поняття: «ефект», «результативність», «ефективність» тощо. Під ефектом розуміють результат реалізації заходів, які спрямовані на підвищення ефективності виробництва за рахунок економії та раціонального використання всіх виробничих ресурсів [1]. Як економічна категорія, ефект характеризує перевищення результатів діяльності над витратами, тобто є певною формою результату.

Термін «ефективність» в поєднаннях відносно різних явищ використовується в багатьох галузях науки і практики, а найширше – в економіці. Такі терміни, як ефективність управління, ефективність виробництва, ефективність заходу, ефективність рішення, тощо зустрічається майже в усіх економічних виданнях та посібниках.

Ефективність на рівні підприємства відображає зв'язок між отриманим результатом діяльності та кількістю вкладених в діяльність ресурсів. В літературі існує значна кількість підходів до визначення сутності поняття «ефективність», зумовлені складністю та багатогранністю цієї категорії, узагальнені в таблиці 1.

Таблиця 1. Систематизація підходів до визначення сутності ефективності (систематизовано за даними [2-11])

Автор	Ефективність – це
Макконелл К., Брю С. [2]	величина, яка характеризує зв'язок між кількістю одиниць обмежених ресурсів, які використовуються в процесі виробництва та отриманою кількістю потрібного продукту. Збільшення кількості продукту, отриманого від даного обсягу витрат, вказує на підвищення ефективності, а зменшення обсягу продукту від даної кількості витрат вказує на зниження ефективності
Рікардо Д. [3]	відношення результатів до певних витрат
Мескон М., Альберт М., Хедоурі Ф. [4]	співвідношення між обсягом виробництва продукції і необхідними для її виготовлення ресурсами, тобто вона визначає внутрішній параметр функціонування підприємства, віддзеркалюючи ефективність використання ресурсів
Самуельсон П., Нордгауз В. [5]	отримання даного обсягу продукції при найменших затратах рідкісних ресурсів, причому як продукція, так і ресурси вимірюються у вартісному виразі
Парето В. [6]	модель економічної ефективності передбачає такий розподіл ресурсів, за якого будь-яка його зміна погіршує добробут хоча б одного із суб'єктів економічної системи, тобто по відношенню до суспільства, досягнення економічної ефективності характеризується станом максимально можливого рівня добробуту
Полегенька М. А. [8]	економічна категорія, яка відображає здатність підприємства досягати поставленої мети та характеризується максимально оптимальним співвідношенням витратної і результативної складових з урахуванням взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів виробництва

Продовження табл. 1

1	2
Андрійчук В. Г. [7]	досягнення максимального ефекту за мінімального витрачання ресурсів
Городинська Д. М. [9]	категорія, яка виражає відповідність результатів і витрат підприємства цілям діяльності та інтересам власників
Пісковець О. В. [10]	складна економічна категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами і затраченими на їх досягнення ресурсами
Тернавська І., Чуйко С. [11]	економічна категорія, що представляє собою сукупність економічних відносин з приводу відношення ефекту до витрат ресурсів понесених на його отримання в таких аспектах: 1) максимальна величина ефекту при заданій величині витрат ресурсів; 2) задана величина ефекту при мінімальній величині витрат ресурсів

Аналізуючи дані визначення, можна зробити висновок, що більшість авторів вважає ефективність категорією, яка співвідносить отримані підприємством доходи та понесені витрати. Ефективність визначається економічним ефектом та витратами (ресурсами), які спрямовані на досягнення цього ефекту.

Ефективність підприємства, процесу, об'єкта зазвичай пов'язують з його метою і розуміють як результативність, співвідношення отриманого результату з витратами, рівень досягнення мети. У зв'язку з тим, що підприємство може мати багато цілей, які мають різний характер, то ефективність є поняттям багатозначним і диференційованим.

Таким чином, ефективність можна визначити як економічну категорію, яка відображає здатність підприємства досягати певної мети та характеризує досягнення максимального ефекту за мінімального витрачання ресурсів з урахуванням взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів виробництва.

Як економічна категорія ефективність має багато різновидів, проте в більшості джерел виділяють такі основні її види, наведені на рис. 1.

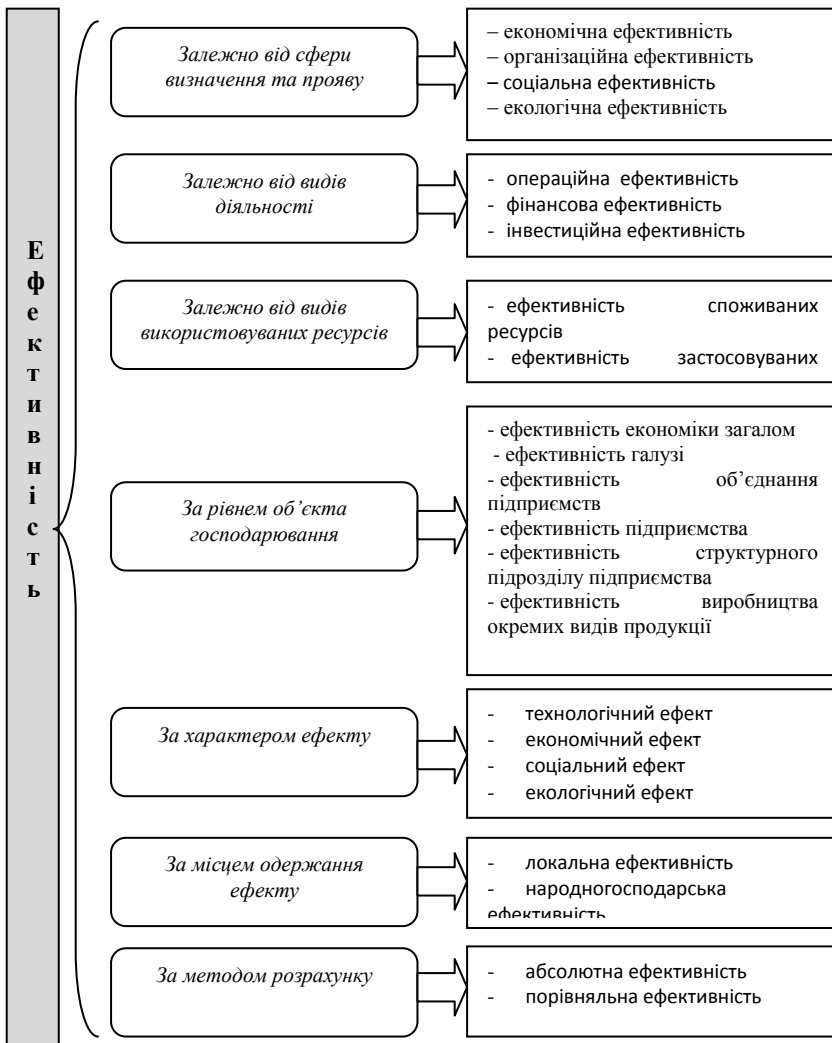

Рис. 1. Класифікація видів ефективності (узагальнено за даними [1; 8; 12-14])

Як економічна категорія ефективність має багато різновидів, проте в більшості джерел виділяють такі основні її види [1; 8; 12]:

– економічна ефективність – відображає відповідність витрат і результатів діяльності підприємства цілям та інтересам його учасників у грошовій формі;

– організаційна ефективність – характеризує якість побудови організації, якість системи її управління; процес прийняття управлінських рішень

– соціальна – відображає відповідність витрат і соціальних результатів діяльності підприємства цілям і соціальним інтересам суспільства;

– екологічна – відображає відповідність витрат й екологічних результатів інтересам держави і суспільства;

– інші види ефективності.

Різні види ефективності пов'язані між собою та пов'язані: зростання економічної ефективності спричиняє зростання інших видів ефективності; соціальна ефективність та спрямована на повне задоволення потреб працюючих та зумовлює економічну та організаційну ефективність.

Залежно від видів діяльності підприємства економічну ефективність поділяють такі види [13]:

- операційна – характеризує ефективність основної діяльності,

- фінансова – характеризує ефективність використання фінансових ресурсів та пов'язана з прийняттям рішень щодо фінансового забезпечення, формуванням та підтриманням оптимальної структури капіталу та раціонального його використання,

- інвестиційна – характеризує ефективність впровадження інвестиційних програм, оновлення торговельно-технологічного обладнання, проведення капітальних ремонтів на підприємстві тощо.

Залежно від видів використовуваних ресурсів розрізняють ефективність споживаних та ефективність застосовуваних ресурсів [13-14].

Застосовувані ресурси – це сукупність живої і уречевленої праці, а споживані ресурси – поточні витрати на реалізацію продукції. Обсяг застосовуваних ресурсів залежить від специфіки діяльності підприємства. Споживані ресурси, що авансуються, дорівнюють сумі вартості основних та оборотних коштів.

Зв'язок між застосовуваними і споживаними ресурсами зумовлений природою ресурсів, періодом їх функціонування у

процесі виробництва і реалізації продукції, ефективністю використання. Чим швидше здійснюється оборот ресурсів, тим більшою буде величина спожитих ресурсів порівняно з величиною застосовуваних і водночас тим більше буде реалізовано продукції.

Окремі автори класифікують ефективність за характером ефекту, виділяючи такі види ефектів:

- технологічний – відображає ступінь використання матеріальних ресурсів і пов'язаний виключно з процесом виробництва продукції;

- економічний – виражений у вартісній (грошовій) формі наслідок будь-яких процесів;

- соціальний – пов'язаний із соціальним захистом людей;

- екологічний – будь-які зміни умов навколишнього середовища, кількості і якості природних ресурсів.

Також розрізняють такі види ефективності, як [8]:

- за місцем одержання ефекту:

- локальна – характеризує певний результат діяльності, результатом якої є певний позитивний результат (дохід, прибуток),

- народногосподарська – відображає сукупний ефект у сферах виробництва та споживання відповідних товарів, робіт, послуг;

- за методом розрахунку:

- абсолютна – показує загальну або часткову ефективність за певний проміжок часу,

- порівняльна – відображає результати порівняння можливих варіантів здійснення господарської діяльності та вибору кращого з них.

В процесі управління в ефективності діяльності підприємства виділяють внутрішню та зовнішню складові. Внутрішня складова – це абсолютна економічна ефективність, яка визначається по підприємству в цілому і характеризує загальну віддачу від використання ресурсів і витрат». Така складова ефективності є малоінформативною, і без порівняльного аналізу не забезпечує менеджмент підприємства інформацією щодо чинників розвитку підприємства та джерел неефективності його роботи підприємства.

Зовнішню складову визначає відносна ефективність діяльності підприємства, яке працює в умовах конкурентного середовища.

Фактори, які впливають на ефективність діяльності підприємств, поділяють на дві групи: зовнішні та внутрішні.

Виділяють такі категорії зовнішніх чинників, які визначають ефективність:

- чинники конкурентного середовища,
- загальноекономічні,
- законодавчі,
- соціально-політичні тощо.

Сучасні зовнішні умови господарської діяльності характеризуються нестабільністю політичної й економічної ситуації, суперечливістю законодавства та фіскальним характером податкової політики, інфляцією, обмеженням впливом банківської системи на якісні й кількісні перетворення в економіці [14].

Лизунова О. М., Пуханов О. О. зовнішні чинники впливу на ефективність поділяють на фактори макросередовища (економічні, політичні фактори та фактори державного регулювання), галузевого та конкурентного оточення підприємства [15].

Фактори внутрішнього впливу націлені на визначення ступеня відповідності майбутньої стратегії розвитку промислового підприємства і досягнення стратегічних цілей згідно з кожним функціональним напрямом діяльності: загального управління, економіки та фінансів, дослідження та технологічних розробок, виробництва, маркетингу та збуту, управління персоналом.

Внутрішні чинники ефективності поділяють на основні та неосновні.

Основними внутрішніми чинниками, які визначають ефективність діяльності підприємств, є:

- обсяг продажу;
- собівартість продукції;
- структура продукції і витрат;
- величина амортизаційних відрахувань;
- ціна продукції і матеріалів;
- обсяг і якість ресурсів;
- рівень організації і культури виробництва;

- координація.

Ефективне функціонування підприємств здійснюється шляхом ідентифікації та нейтралізації негативних факторів та стимулювання дії позитивних, зокрема збалансування виробничого потенціалу, впровадження нових технологій удосконалення організаційної структури, тощо.

Необхідно зазначити, що перелік факторів, які визначають його ефективність, не є вичерпним: в певних умовах на ефективність діяльності підприємства можуть впливати й інші фактори. Разом з тим, в більшості випадків врахування зазначених факторів гарантує адекватну оцінку становища підприємства.

Ідентифікація та оцінка чинників, які впливають на ефективність, забезпечують визначення процесу управління ефективністю, обґрунтування організаційно-економічних передумов формування стратегії діяльності.

Армстронг М. переконаний, що управління ефективністю проявляється в узгодженні та інтеграції таких чотирьох аспектів [16, с. 266]:

- 1) вертикальна інтеграція – узгодження командних та індивідуальних цілей;
- 2) функціональна інтеграція – узгодження функціональних стратегій організації;
- 3) інтеграція людських ресурсів – узгодження процесу управління з організаційним розвитком, система винагороди;
- 4) інтеграція індивідуальних потреб з потребами організації.

В сучасних умовах господарювання особливу актуальність мають підходи до управління ефективністю, які ґрунтуються на вартості підприємства. З економічної точки зору вартість це – уречевлена в товарах та послугах суспільно необхідна праця та економічні відносини між суб'єктами господарської діяльності, що пов'язані з такою працею, з суспільним поділом праці й обміном товарами та послугами [17].

На думку Стадник В. В., Рудніченко Є. М., Томаля Т. С., Непогодіної Н. І. [18] управління компанією має забезпечувати зростання її ринкової цінності, оскільки це забезпечує отримання найбільш значимого порівняно з іншими формами доходу від вкладення капіталу.

Перші моделі вимірювання ефективності на основі вартості з'явилися ще у 20 - х роках ХХ ст. і почали використовуватись практично в усіх країнах з ринковою економікою.

Вони ґрунтуються переважно на фінансових показниках, таких як мультиплікативна модель Дюпона, рентабельність інвестованого капіталу. На сьогодні за оцінювання вартості підприємства додатково також використовують ті показники, що ґрунтуються на концепції дисконтування.

В умовах розвинутого ринкового середовища популярними є методи, які формують дохідний підхід в оцінці вартості підприємства. Вихідною категорією, за використання цього підходу є дохід підприємства та можливість його формування в майбутньому.

Використання ринкового підходу особливо ефективне за існування дієвого ринку порівнюваних об'єктів власності. Використання даного методу надає інформацію щодо впливу галузевих і регіональних факторів на ціну акцій підприємства.

Головною метою управління ефективністю діяльності є забезпечення максимізації добробуту власників, працівників підприємства в поточному і перспективному періоді.

Функціонуючий економічний механізм ефективності функціонування підприємства має забезпечити:

- відповідність стратегічним цілям діяльності підприємства;
- створення ефективної системи мотивації діяльності персоналу;
- прийняття ефективних управлінських рішень;
- адаптивність до змін зовнішнього середовища;
- повноту та збалансованість функціонування кожного структурного підрозділу підприємства.

Система організаційного забезпечення управління ефективністю діяльності підприємств взаємопов'язана сукупністю внутрішніх структурних служб і підрозділів підприємства, які забезпечують розробку і прийняття управлінських рішень з окремих питань планування, формування, розподілу і використання прибутку і несуть відповідальність за результати цих рішень.

Управління ефективністю діяльності здійснюється в три основні етапи:

- формування та взаємоузгодженість цілей;

- системне оцінювання показників, які характеризують досягнення підприємством поставлених цілей;
- збалансування майбутньої діяльності підприємства щодо досягнення поставлених цілей.

Формування цілей на підприємстві здійснюється на основі стратегічного планування. Початковим етапом є головна, стратегічна мета. Використання певних форм управління визначається специфікою господарської діяльності підприємства та його фінансовою стратегією, яку поділяють на:

- агресивну (наступальну) стратегію, яка спрямована на забезпечення максимізації обсягів продажу з метою збільшення прибутку суб'єкта;
- захисну стратегію, що передбачає забезпечення контролю витрат з метою збільшення прибутку суб'єкта господарювання як різниці між абсолютною величиною доходів та затрат;
- диверсифіковану стратегію – поєднує у собі виважений компроміс між агресивною та захисною стратегіями, що сприяє узгодженню переваг та недоліків агресивної та захисної стратегій підприємства.

Стратегій підприємства може бути безліч, але всі вони ґрунтуються на стратегічних альтернативах: обмежене зростання підприємства; зростання; скорочення.

Після цього формуються підцілі, які сприятимуть досягненню мети. Цілеспрямоване управління передбачає досягнення певних кінцевих результатів, що передбачає формування системи показників-критеріїв, які характеризуватимуть рівень досягнення поставлених цілей, підцілей. Для кожної мети визначаються критерії (показники).

Розподіл цілей відбувається залежно від етапу життєвого циклу, черговості завдань, які постають перед підприємствами. Цілі фінансово-господарської стійкості створюють основу для результатів у сфері виробництва та фінансів, які забезпечуються інтегрованою взаємодією підцилей виробничої, фінансової, кадрової стійкості. Через результати фінансово-господарської діяльності формується взаємозв'язок з цілями ринкової стійкості.

Забезпечення ефективності пов'язано з його оцінюванням. Тому важливим етапом є системне оцінювання показників, які характеризують досягнення підприємством поставлених цілей. Результати оцінювання дозволяють встановити необхідність змін в управлінні діяльністю підприємства, прогнозувати вплив змін

показників на ключові функціональні підсистеми підприємства, приймати управлінські рішення щодо підвищення та підтримки рівня ефективності управління діяльністю, вибирати методи, способи, інструменти управління діяльністю підприємства.

Аналіз ефективності господарської діяльності повинен бути комплексним та забезпечити системний підхід.

Головним фінансовим показником ефективності стратегічного управління є зростання доданої вартості (концепція вартісно-орієнтованого управління підприємством), яка оцінюється показниками економічної та ринкової доданої вартості.

В літературі пропонують два підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства – грошовий і ресурсний [12]. За використання грошового підходу усі результати та витрати визначаються в надходженнях і витратах грошових коштів. За ресурсного підходу – результати характеризуються обсягом виготовленої продукції, а витрати – обсягом витрачених ресурсів різного виду.

Основна відмінність між грошовим і ресурсним підходом полягає в різних підходах до витрат і результатів та моменту часу, до якого їх зараховують. За умов ресурсного підходу витрати ресурсу враховуються в момент їх здійснення, а результати – в момент виробництва. За грошового підходу витрати враховуються в момент оплати.

Автори [12; 19, с. 141] для оцінки ефективності пропонують використовувати традиційний чи багаточинниковий підходи. Традиційний підхід ґрунтується на класичній моделі Дюпона «Рентабельність капіталу» та передбачає оцінку ефективності на основі двох груп показників:

- показників першого рівня, які відображають ефективність діяльності підприємства в цілому на основі порівняння результативних показників з витратами ресурсів,
- показників другого рівня, які оцінюють ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства.

Багаточинниковий підхід передбачає використання агрегованих індексів ефективності, що є складними і важкими для інтерпретації, а тому і не стали загальновизнаними.

Оцінка ефективності діяльності на основі концепції «Performance Management» (управління результативністю) передбачає використання збалансованої системи показників

(Balancea Scorecard – BSC), яка складається з фінансових й нефінансових показників, що дають змогу комплексно оцінити вартість підприємства й ефективність його діяльності. Показники рентабельності використовуються в цій системі як другорядні, а основним є економічна додана вартість (EVA). EVA – це метод, який метод дає можливість прив'язати створення вартості до певних груп робітників або підрозділів і так отримувати критерій для диференційованої винагороди за виконану роботу на підприємстві.

Виділяють три основні системи показників оцінки ефективності господарської діяльності [20]:

1) система оцінювання ефективності за остаточними результатами господарської діяльності підприємства: прибуток до оподаткування, чистий прибуток, собівартість, рівень рентабельності, виручка від реалізації, обсяг виробництва, рентабельність інвестицій тощо;

2) система оцінювання ефективності за результативністю, якістю та складністю трудової діяльності, яка ґрунтується на таких показниках, як: продуктивність праці, фондоозброєність праці, частка фонду оплати праці в собівартості продукції, втрати робочого часу, чисельність персоналу тощо;

3) система оцінювання ефективності за формами і методами роботи з персоналом, яка включає такі показники: плинність кадрів, рівень кваліфікації персоналу, рівень трудової дисципліни, професійно-кваліфікаційна структура, співвідношення виробничого й адміністративно-управлінського персоналу, соціальна структура персоналу, рівномірність його завантаження, витрати на одного працівника, витрати на управління тощо.

Отже, оцінка ефективності управління фінансовою діяльністю здійснюється за фінансовими результатами діяльності, показниками ділової активності та рентабельності.

Базовими інструментами управління в діяльності підприємств у ринкових умовах стають програми і проекти. В економічно розвинутих країнах усі проекти здійснюються в рамках методології управління проектами, під якими розуміють процес управління командою і ресурсами проекту за допомогою специфічних методів, засобів, інструментів, використання яких дає змогу в умовах обмеженості часу та ресурсів, ризику, а іноді і

невизначеності забезпечити безумовне досягнення поставленої мети з дотриманням вимог зацікавлених осіб.

Ефективне управління підприємством передбачає також постійний моніторинг діяльності підприємства, визначення змін та тенденцій розвитку показників та критеріїв, які є важливими для підприємства, та здійснення на цій основі коригувальних дій.

Наступним етапом є формування максимально можливої кількості альтернатив рішення, які є варіантами дій для вирішення проблеми. Для цього на підприємствах застосовуються різні процедури або джерела альтернатив:

- використання досвіду підприємства у вирішенні аналогічних проблем;
- консультації фахівців підприємства та консультантів запрошених консалтингових компаній;
- використання груп експертів;
- використання зовнішніх джерел інформації.

Таким чином, систематизація підходів до визначення сутності ефективності надала можливість визначити ефективність як економічну категорію, яка відображає здатність підприємства досягати певної мети та характеризує досягнення максимального ефекту за мінімального витрачання ресурсів з урахуванням взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів виробництва.

Узагальнено підходи до класифікації ефективності. Проаналізовано чинники впливу на ефективність діяльності.

Раціонально організоване управління ефективністю діяльності є одним з ключових факторів забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Таке управління ефективності повинне мати комплексний характер, що враховуватиме усі напрями діяльності підприємства.

Література:

1. Пилипенко С.М. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс]/ С. М. Пилипенко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 10. – С. 452-456. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/94.pdf>.
2. Макконелл К. Р. Экономикс: принципы, проблемы, политика / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю. – Изд. – М.: ИНФРАМ, 1999. – 974с.
3. Рикардо Д. Сочинения: в пяти томах / Д. Рикардо. – М.: Госполитиздат, 1955. – Т. 1. – 360 с.

4. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М.: Дело, 1997. – 704 с.
5. Самуельсон Пол А. Мікроекономіка / Самуельсон Пол А., Нордгауз Вільям Д.; пер. з англ. С. Панчишина. – К.: Основи, 1998. 676 с
6. Парето В. Трансформация демократии / Парето В.; пер. с итал. М. Юсима. – М.: Издательский дом «Территория будущего», 2011. 208 с.
7. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
8. Полегенька М. А. Теоретична сутність економічної категорії «ефективність» / Полегенька М. А. // Агросвіт. – 2016. №10. С. 69-74.
9. Городинська Д. М. Економічна стійкість підприємства Актуальні проблеми економіки. 2008. № 10 (42). С. 141–146.
10. Пісковець О. В. Теоретичні аспекти формування економічного механізму ефективної діяльності підприємства / О. В. Пісковець // Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2017. – № 3 (21). – С. 95-101.
11. Тернавська І.Б. Теоретичні аспекти категорії «економічна ефективність виробництва» / І.Б.Тернавська, С.М. Чуйко // Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 16-17 травня 2015 р. – С. 71-73.
12. Косянчук Т. Ф. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства за сучасних умов / Косянчук Т. Ф., Кучма С. В. // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 3. – Т. 3 – С. 113-116.
13. Братусь А. Класифікація основних видів економічної ефективності торговельного підприємства / А. Братусь // Торгівля і ринок України. – 2013. - №36. – С. 146-154.
14. Данильченко В.О. Вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі / В.О. Данильченко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 1(127). – С. 133-143.
15. Лизунова О. М. Забезпечення ефективності діяльності підприємства / Лизунова О. М., Пуханов О. О. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. – Вип. 12. – Ч.1. – С.187-190.
16. Armstrong M. Armstrong's Handbook of Performance Management: An Evidence-Based Guide to Delivering High Performance / M. Armstrong. – London: Kogan Page, 2015. – 416 p.
17. Говорушко Т.А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісноорієнтованого підходу : монографія / Т.А. Говорушко, Н.І. Климаш. – К. : Логос, 2013. – 204 с.

18. Інноваційно-інвестиційні стратегії в управлінні ринковою вартістю підприємства / В. В. Стадник, Є. М. Рудніченко, Т. С. Томаля, Н. І. Непогодіна. — Хмельницький : ХНУ, 2008. — 302 с.

19. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства / Г. В. Карпенко // Економіка держави. — 2010. — № 1. — С. 61–62.

20. Єпіфанова І. Ю. Напрямки забезпечення конкурентоспроможності підприємств кондитерської галузі в Україні / Єпіфанова І. Ю., Гайдей М. О. // Інвестиції: практика та досвід. — 2016. — №23. — С. 53-57.

© Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., 2019

3.2. Інноваційно-інвестиційний напрям відтворення виробничого потенціалу підприємств в умовах глобалізації

Зростання економічної значущості інновацій, прискорення темпів, напрямів та механізмів розвитку інноваційних процесів стали одним із ключових факторів, що зумовили радикальні структурні зрушення в економіці країн світу. Зросли інвестиції в освіту й науку, поширилися технологічні та організаційні нововведення, з'явилися нові види діяльності. Зміни, що відбулися в економічному розвитку провідних країн, засвідчили їх перехід на інноваційну модель розвитку.

Формування ефективних, адаптованих до сучасних умов розвитку виробничих відносин механізмів управління підприємствами неможливе без комплексного і системного дослідження поняття „виробничий потенціал”, визначення його структурних елементів і характеру взаємодії між ними. При цьому економічний потенціал підприємств варто розглядати не тільки як здатність виробляти товари та послуги, але і як систему, що синтезує динамічне зростання такої здатності. По суті, мова йде про визначення меж виробничо-відтворювальних процесів на підприємстві, в галузі або регіоні, про умови реалізації деяких граничних стратегічних установок, у межах яких виробничі системи будь-якого рівня не втрачають своєї цілісності.

Водночас наявні теоретичні підходи, методи й інструменти практичної реалізації інноваційно-інвестиційного процесу у діяльності підприємств виявилися не завжди адекватними до все

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	5
1.1. Глобалізація та її вплив на модернізацію сучасних економічних систем	5
1.2. Теоретичні та методологічні засади формування інвестиційно-фінансової стратегії розвитку суб'єктів національного господарства	14
1.3. Реалізація завдань інвестиційної діяльності як умова забезпечення стратегічного розвитку підприємства	23
1.4. Фінансове планування залучення емісійного капіталу	43
1.5. Інструменти боргового фінансування суб'єктів підприємництва в Україні: правовий статус, структурна динаміка, податкові наслідки	55
1.6. Стратегія розвитку та особливості функціонування фінансово-кредитної системи України	89
1.7. Напрями реалізації грошово-кредитної політики України: зовнішнє та внутрішнє макроекономічне середовище	102
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УЧАСНИКІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	110
2.1. Світовий ринок електронних грошей: історична ретроспектива та сучасні тенденції	110
2.2. Розвиток системи ризик-менеджменту банків в умовах цифрової економіки	123

2.3.	Фактори та умови формування фінансово-інвестиційного механізму розвитку регіону в умовах трансформації національної економіки	138
2.4.	Теоретичні аспекти управління витратами на інноваційну діяльність при формуванні і реалізації стратегії інвестиційно-фінансового розвитку підприємства	157
2.5.	Інвестиційна діяльність страхових компаній	171
2.6.	Вдосконалення механізму формування інвестиційної стратегії страхових компаній	183

РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРЕДСТАВНИКІВ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ

3.1.	Місце ефективності в фінансовій стратегії підприємства	191
3.2.	Інноваційно-інвестиційний напрям відтворення виробничого потенціалу підприємств в умовах глобалізації	205
3.3.	Особенности применения метода ВКГ как инструмента формирования инвестиционно-финансовой стратегии корпорации	217
3.4.	Формування поетапного механізму трансформації стратегічного фінансового управління підприємством у точці біфуркації	231
3.5.	Стратегія фінансово-економічної безпеки як різновид фінансової стратегії підприємства	247
3.6.	Рейтингування підприємств за рівнем соціально-фінансової ефективності	255
3.7.	Характеристика методик оцінки економічної стійкості підприємств	270
3.8.	Фактори впливу на основний капітал підприємства	285

3.9.	Організаційно-методичні підходи до формування стратегії управління людським капіталом працівників підприємства	296
3.10	Особливості організації обліку праці і заробітної плати в управлінні ремонтним виробництвом	313
РОЗДІЛ 4. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ТА ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ		324
4.1.	Фінансово-кредитна підтримка українських сільгоспвиробників у забезпеченні сталого розвитку	324
4.2.	Ефективність інституціонального забезпечення на засадах інноваційного розвитку економічного потенціалу агробізнесу	339
4.3.	Формування інноваційно-інвестиційної стратегії економічного розвитку сільськогосподарських підприємств України	347
4.4.	Потенціал розвитку екотуризму за соціально-економічними критеріями	359
4.5.	Перспективні напрями фінансування транспортної інфраструктури України	368
4.6.	Сучасний стан і тенденції інвестування розвитку транспортно-логістичної системи України в умовах перманентної кризи	382
4.7.	Теоретичні основи побудови та реалізації фінансової стратегії автотранспортного підприємства	391

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

- 1.1. Білозубенко Володимир Станіславович – д.е.н., доцент,
Корнеєв Максим Валерійович – д.е.н., доцент,
Небаба Наталія Олександрівна – к.е.н., доцент
Університет митної справи та фінансів
- 1.2. Волкова Наталія Вікторівна – к. н. з держ.упр., доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся
Гончара
- 1.3. Калініченко Зоя Дмитрівна – к.е.н., доцент
Дніпровський державний університет внутрішніх справ
- 1.4. Шкварчук Людмила Олександрівна – д.е.н., професор,
Слав'юк Ростислав Анатолійович - д.е.н., професор
Національний університет «Львівська політехніка»
- 1.5. Ярошевич Наталя Богуславівна – к.е.н, доцент,
Чубка Ольга Михайлівна – к.е.н.,
Якимів Андрій Ігорович – к.е.н, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»
- 1.6. Крилова Олена Валер'янівна – к.е.н., доцент
ДВНЗ «Національний гірничий університет»
- 1.7. Туболець Ірина Іванівна – к.е.н., доцент
Університет митної справи та фінансів

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УЧАСНИКІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

- 2.1. Грущинська Наталія Миколаївна – д.е.н., професор,
Чібісова Ірина Валентинівна - доцент
Навчально-науковий інститут неперервної освіти
Національного авіаційного університету
- 2.2. Коваленко Вікторія Володимирівна – д.е.н., професор,
Сівкова Катерина Олександрівна – аспірант
Одеський національний економічний університет
- 2.3. Гришина Лариса Олександрівна – к.е.н., професор,
Карась Петро Миколайович – к.е.н., професор,
Ільницький Віталій Васильович – аспірант
Національний університет кораблебудування імені
адмірала Макарова
- 2.4. Гнилянська Леся Йосифівна – к.е.н., доцент,
Сай Леся Петрівна – к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»
- 2.5. Журавльова Тетяна Олександрівна – к.е.н., професор
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
- 2.6. Павленко Оксана Павлівна – к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний
університет

РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРЕДСТАВНИКІВ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ

- 3.1. Джеджула В'ячеслав Васильович – д.е.н., професор,
Єпіфанова Ірина Юріївна – к.е.н., доцент
Вінницький національний технічний університет
- 3.2. Демчук Наталія Іванівна – д.е.н., професор,
Ткалич Ольга Вікторівна – к.е.н.
Дніпровський державний аграрно-економічний
університет
- 3.3. Вартанян Василь Михайлович – д.т.н., професор,
Скрипкіна Євгенія Геннадіївна – аспірантка
Національний аерокосмічний університет імені
М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
- 3.4. Хома Ірина Борисівна – д.е.н., професор
Національний університет «Львівська політехніка»
- 3.5. Орлик Оксана Володимирівна – к.е.н., доцент
Одеський національний економічний університет
- 3.6. Бобирь Ольга Іванівна - к.е.н., доцент,
Ізюмська Вікторія Анатоліївна – к. н. з держ. у., доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся
Гончара
- 3.7. Сітак Ірина Леонідівна
Мурашко Ірина Миколаївна
Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут»

- 3.8. Апанасенко Вячеслав Сергійович – аспірант
Одеський національний університет імені І.І.Мечнікова
- 3.9. Короленко Ріта Вікторівна – к.е.н.,
Короленко Сталіна Миколаївна – к.е.н., доцент,
Святенко Сергій Володимирович
Криворізький національний університет
- 3.10. Бірюк Олена Григорівна – к.е.н., доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

РОЗДІЛ 4. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ТА ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

- 4.1. Андрос Світлана Вікторівна - д.е.н., доцент
Національний науковий центр «Інститут аграрної
економіки»,
Герасимчук Василь Гнатович – д.е.н., професор
Національний технічний університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
- 4.2. Однорог Максим Анатолійович – к.е.н., доцент
Науково-дослідний фінансовий інститут
ДННУ «Академія фінансового управління» Міністерства
фінансів України
- 4.3. Масюк Юлія Володимирівна - к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний
університет

- 4.4. Потенціал розвитку екотуризму за соціально-економічними критеріями
Безугла Людмила Сергіївна - к. н. з держ. упр., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
- 4.5. Карасьов Олексій Павлович – к.е.н., доцент,
Миронова Руслана Миколаївна – к.е.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
- 4.6. Трушкіна Наталія Валеріївна - к.е.н., с.н.с.
Інститут економіки промисловості НАН України
- 4.7. Кірічок Олександр Георгійович – к.т.н., доцент
Національний університет водного господарства та природокористування,
Шевченко Оксана Володимирівна,
Антонюк Валентина Петрівна
Рівненський автотранспортний коледж НУВГП

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
СУБ'ЄКТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА**

МОНОГРАФІЯ

(українською та російською мовами)

Головні редактори:

Савчук Лариса Миколаївна, канд. екон. наук, професор,

Національна металургійна академія України

Череп Алла Василівна, докт. екон. наук, професор,

Запорізький національний університет

Відповідальна за випуск: Вишнякова І.В.,

канд. екон. наук, доцент

Підписано до друку 26.03.2019. Формат 60х84 1/16. Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 19,8. Обл.-вид. арк. 18,5. Тираж 300 пр. Зам. № 415.

Видавництво “Журфонд”

49000, Дніпро, пр. Д. Яворницького, 60.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру

ДК №684 від 21.11.2001 р.

Віддруковано:

Приватне підприємство «Інтеграл»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру

Серія АОО № 767897 від 17.11.2003 р.

49000, м. Дніпро, вул. Воскресенська, 41, к. 122

Колектив авторів

Т 11 Теорія та методологія формування інвестиційно-фінансової стратегії розвитку суб'єктів національного господарства: монографія/за ред. Л.М. Савчук, А.В. Череп. – Дніпро: Журфонд. 2019. – 420 с.

ISBN 978-966-934-193-8

Монографія виконана в межах теми дослідження «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (державний реєстраційний номер 0116U006782) та держбюджетної теми дослідження «Методологічні засади формування стратегії розвитку суб'єктів господарювання регіонів та держави» (державний реєстраційний номер 0114U002644) і розрахована на широке коло вітчизняних фахівців, науковців. Представлено результати досліджень з теорії, методики та практики формування інвестиційно-фінансової стратегії розвитку суб'єктів національного господарства.

УДК 336.6